

Tiina Bähr

PROMISE BACKLUND: "EVANKELIKAALINEN LIIKE ON TODELLINEN UHKA"

Promise Backlund on entinen evankelikaalinen kristitty, joka jätti uskonsa vuonna 2017 ja määrittelee itsensä nykyään ateistiksi. Hänen kirjansa ”Gospel of Lies” julkaistiin kesällä 2026. Somesta hän löytyy nimimerkillä @eve_wasframed.

Evankelikaaliset, äärikristilliset lahkot ovat suosittuja USA:ssa

Kasvoin Atlantassa ns. raamattuvyöhykkeellä, jossa kirkkoja on joka kadunkulmassa. Protestanttiset kirkot ovat yleisimpiä. Kasvoin tunnustuskuntiin sitoutumattomassa (*denominational*) karismaattisessa evankelikaalisessa kirkossa. **Paula White, Donald Trumpin** henkinen neuvonantaja, tulee myös näistä piireistä, jos se auttaa käsittämään, mistä on kyse.

Evankelikaaliset kirkot ovat kaikki itsenäisiä seurakuntia, eikä niillä ole keskusjohtoa. Osa on myös valtavia megakirkkoja, mutta jokainen niistäkin on itsenäinen. USA:ssa ei ole uskontokuntien rahankeräystä rajoittavaa lakia, eikä niiden toimintaa muutenkaan juuri rajoiteta.

Onko evankelikaalisuus jo rantautumassa Eurooppaan ja Suomeen?

Yhdysvaltalainen evankelikaalinen kulttuuri on toki oma ilmiönsä, mutta näen joitain sen piirteitä jo täällä. USA:n evankelikaaliset lähetyssaarnaajat ovat vastuussa siitä. Kun vähän tutkii, huomaa, että eurooppalaisten liikkeiden taustalta löytyy aina joku usalainen taho.

USA:n kristillinen nationalismi eli dominioteologia

Meille opetettiin, että Jumala rakastaa Yhdysvaltoja aivan erityisesti. USA on kutsuttu ikään kuin pelastamaan maailma ja näiden lahkojen osaksi on tullut joku ihmeellinen kutsumus. Tämän ajattelumallin siemenet kylvettiin jo ensimmäisten amerikansiirtolaisten mukana. Moni oli paennut Euroopasta saadakseen harjoittaa uskontoaan vapaasti. Tästä on syntynyt retoriikka, joka on ollut USA:n kulttuurissa aina läsnä. Dominioteologia kehitettiin 1960-luvulla ja 1990-luvulla se nousi vahvemmin esiin.

Dominioteologian ajatuksena on, että yhteiskunnassa on seitsemän aluetta: uskonto, perhe, koulutus, hallinto, media, viihde (taide) ja liiketoiminta.

Dominioteologia eli *dominionismi* on radikaalein 1990-luvulla kehittyneistä evankelikaalisuuden suuntauksista. Se pohjautuu kalvinistiseen oppiin Jumalan kaikkivaltiudesta, pitää Raamattua kaiken elämän ohjekirjana, uskoo teonomistiseen etiikkaan ja pitää kristittyjen velvollisuutena maallisten instituutioiden vähittäistä valtaamista.

Dominionismi pyrkii yhdysvaltalaisen kulttuurin, lakijärjestyksen ja yleisen maailmanhahmotuksen järjestämiseen puhtaasti kristilliseltä pohjalta – kristillisten poliitikkojen, tuomarien ja opettajien toimesta sekä Raamatun sääntöjä kirjaimellisesti soveltaen. Dominionismi pohjaa puritanismin perintöön ja 1800-luvun lopun uuskalvinismiin. Teologisesti dominionismi voidaan nähdä reformoidun tunnustuksen perusoppien radikaalina politisoijana.

Kun kaikki seitsemän tasoa on saavutettu, otetaan koko maa haltuun, ja USA on ensimmäinen maa, jossa tämä toteutuisi.

Suomessa ei tosin ehkä pidä olla kovin huolissaan asian suhteen, koska täällä osataan paremmin pitää rajoja yllä.

Salaliittoteoriat ja evankelikaalisuus

QAnon levisi evankelikaalisessa maailmassa nopeasti. Se teki Trumpistakin messiashahmon. USA:ssa on monia syitä olla luottamatta instituutioihin, ja salaliittoteorioilla on otollinen maaperä.

Lapsuus äärikristillisessä lahkossa

Lapsena kaikki oli hienoa ja kivaa. Kävimme yhdessä kirkossa säännöllisesti ja palvelimme Jumalaamme. Olin kotikoulussa, jonka opetussuunnitelma oli umpiuskonnollinen. Kaikissa oppiaineissa, jopa matematiikassa, käytettiin jollain tavalla raamatunkertomuksia materiaalina. Ehkä sen takia en ole erityisen hyvä matikassa…

Yksi pysyvimmistä lapsuusmuistoistani on kuitenkin jokaöinen pelko. Lapsille kerrotaan, että olemme kiivaassa sodassa hyvän ja pahan välillä. Lapsena pelkää muutenkin hirviötä sängyn alla, ja sitten nämä aikuiset kertovat, että ne ovat todellisia! Lisäksi enkelit ovat kuulemma vielä demonejakin pelottavampia. 3–7-vuotiaana makasin sängyssäni rukoillen etteivät demonit hyökkää — mutta en halunnut enkeleitäkään makuuhuoneeseeni!

Pelottava ikuisuus

Lapsena en osannut hahmottaa ikuisuuden käsitettä. Kun jo puolen tunnin **jumalanpalvelus tuntuu pitkältä, miten** jaksaisin palvoa koko ikuisuuden? Se todella ahdisti minua, mutta aikuiset käskivät luottaa Jumalaan, eli sivuuttaa asian kokonaan. Parikymppisenä tämä ristiriita sitten lopulta purkautui masennuksena.

Ahkeraa kirkossa käyntiä

Noin viisivuotiaaksi asti kävimme kirkossa kerran viikossa. Mutta kun siitä tuli isälleni työ, meidän olohuoneessamme alettiin kokoontua päivittäin. Myöhemmin saimme kirkkorakennuksen, jossa toimi myös kotikoulu, jota kävin. Papin tyttärenä minun piti istua eturivissä, laulaa ja osallistua. Jumalanpalveluksia oli kolmisen kertaa viikossa.

Yhteisö on rakennettu niin, että kaikki elämään tarvittava löytyy seurakunnasta. Se on koukuttavaa: et tarvitse mitään muuta.

Kenelle Gospel of Lies on kirjoitettu?

Evankelikaalinen liike on kasvava ilmiö. Se on todellinen uhka, koska sen tavoitteena on ääriajattelun vieminen koko maailmaan. Kirjassani perustelen, miksi tästä pitää olla tietoinen.

Ensisijaisesti kirja on tarkoitettu niille, joilla on samoja kokemuksia kuin minulla, ja toiseksi niille, jotka haluavat opponoida apologeettoja. Haluan osoittaa, etteivät kaltaiseni ole yksin ja tarjota väittelyihin lähteville muistilistan. Ateistit vs. uskovat -keskustelujen tulisi muuten mielestäni aina olla julkisia, koska niitä käydään oikeasti yleisöä varten.

Yksi ansiokkaimmista keskustelijoista on suuresti arvostamani **Matt Dillahunty**. Hänen kanssaan olen päässyt mukaan *The Line* -ohjelmaan ja hän on kirjoittanut kirjani esipuheen. Hän on se ihminen, joka sai minut käsittämään, että olen ateisti.

Selviytyminen vs. pakoon pääsy?

Olen ehkä enemmän pakoon päässyt kuin selviytyjä. Kuvaamani kaltainen uskonnollisuus on todellista ekstremismiä, ääriajattelua. On äärimmäistä opettaa, että joku ansaitsee ikuisen kidutuksen. USA:ssa 61 % uskoo helvettiin. Suomessa vastaava luku on 14 %. Yhdysvalloissa julkisesti uskomaton ihminen ei voi tällä hetkellä olla merkittävä poliittinen vallankäyttäjä.

Karttaminen

En itse onneksi ole kokenut karttamista jätettyäni yhteisön, mutta samaa ei voi sanoa lukuisista muista. Onneksi on esimerkiksi *The Clergy Project* , joka auttaa uskosta luopuneita saarnaajia, myös taloudellisesti.

Päätyminen Suomeen

Sain USA:ssa tappouhkauksia ja olen joutunut tukeutumaan FBI:hin. Tapasin nykyisen mieheni USA:ssa ja kun kävimme täällä, Suomi tuntui turvalliselta.

Arvostan suomalaista rehellisyyttä tosi korkealle. Ihmiset tuntuvat täällä uskovan enemmän faktoja kuin myyttejä. Mutta Suomessakin pitää olla tarkkana, eikä päästää evankelikaalisia lahkoja sanelemaan sitä, miten valtiota pitää johtaa, kuten USA:ssa näyttää tapahtuneen.

Takaumia lentokoneessa

Kokemukseni olivat siinä määrin ahdistavia, että joskus vieläkin koen tietynlaisia takaumia. Esimerkiksi inhoan lentomatkustamista, ja lentäessä päähäni nousee aina joku rukous. Aikaisemmin se ärsytti minua. Ajattelin, että *voi luoja, nyt minä rukoilen*, tämä on kamalaa! Nykyään se enemmänkin huvittaa. Joskus rukous käy mielessäni edelleen, yleensä enää ei.

Olen oppinut huomaamaan, milloin menneisyys yrittää tunkea tajuntaani. Se itse asiassa auttaa, koska pelko täytyy käsitellä joka tapauksessa — se on kehossa. Uskot siihen tai et, täriset ja tunnet ahdistusta. Olen tullut paremmaksi jäljittämään tuon tunteen alkuperää. Se auttaa minua jättämään sen omaan arvoonsa ja jatkamaan eteenpäin.

Haastattelu on lyhennetty Tampereen vapaa-ajattelijoiden livestriimatusta keskustelutilaisuudesta, jossa Promise Backlundia haastatteli Erno Vanhala (youtube.com/watch?v=hASAooH4NjI). Tämän jutun on koostanut ja kääntänyt videon perusteella Riku Bähr.